

MODEL DIN 1929

2009

Locuiesc singură într-un garaj, alături de un laptop și o grenadă veche de mână. E bine și călduț aici. Stau întinsă într-un pat de spital și n-am nevoie de altă mobilă în afară de vasul de toaletă, și acela foarte greu de folosit. E o adevărată aventură să ajung la el: trebuie să parcurg întâi întreaga lungime a patului, apoi încă pe-atât până la colț. Via Dolorosa, așa-i spun în glumă, și, ca orice fantomă reumatică, trebuie s-o străbat șontâc-șontâc de trei ori pe zi. Visez că vor veni și mă vor lega la o perfuzie și-mi vor pune ploscă, dar cererea mea s-a blocat undeva în sistem. Constipația domnește peste tot.

Nu am prea multe ferestre aici, dar privesc lumea prin monitorul calculatorului. E-mailuri vin și pleacă, iar Facebook își vede netulburat de treabă, ca viața însăși. Ghețarii se topesc, președinții devin tot mai pătați, iar oamenii se plâng că și-au pierdut mașinile și casele. Dar viitorul ne așteaptă la capătul bandei pe care se învârtesc bagajele la aeroport, cu ochii mijiiți și un zâmbet pervers. Da, urmăresc toate acestea din patul meu alb și vechi, în care zac ca un cadavru inutil, așteptând să mor sau să primesc o injecție care să-mi mai prelungească puțin viața. Mă vizitează de

două ori pe zi fetele de la serviciul de îngrijiri medicale la domiciliu din Reykjavík. Cea de dimineață e o drăguță, dar cotoroașta de după-amiază are mâinile reci, respirația urât mirositoare și îmi goleşte scrumiera cu o privire aspră.

Dar, dacă-mi închid ochii îndreptați spre lume, dacă sting lampa de deasupra capului și las întunericul de toamnă să învăluie garajul, pot distinge celebrul Imagine Peace Tower printr-o fereastră îngustă aflată aproape de tavan. Căci răposatul John Lennon a fost transformat într-un stâlp de lumină aici în Islanda, care luminează strâmtorea scufundată în beznă în nopțile lungi. Văduva lui a fost drăguță și l-a amplasat vertical în raza mea vizuală. Da, nu-i rău să adormi la lumina unei foste flăcări.

Sigur, ați putea spune că nu fac altceva decât să vegetez în garajul ăsta ca orice altă rablă de epocă care și-a încheiat cursa. I-am menționat chestia asta lui Gudjón într-o zi. El și Dóra sunt cuplul care-mi închiriază garajul cu șaiszeci și cinci de mii de coroane pe lună. Dragul de Gudjón a râs și a declarat că sunt un Oldsmobile. Am navigat pe net și am găsit o poză cu un Oldsmobile Viking, model din 1929. Sinceră să fiu, nu mi-am dat seama că am îmbătrânit în halul ăsta. Seamănă cu o caleașcă ceva mai răsărită.

De opt ani zac singură în garajul ăsta, imobilizată la pat din cauza emfizemului care mi-a făcut zile fripte de trei ori încă pe-atâția ani. Cea mai mică mișcare îmi taie respirația până la sufocare – nu e o senzație plăcută, „disconfortul celor neîngropați“ i se spunea pe vremuri. Rezultatul a zeci de ani de tutun. Trag cu sete din țigări încă din primăvara lui 1945, când un suedez plin de negi mi-a prezentat aceste minunății. Iar strălucirea lor continuă să mă facă să radiez.

Mi-au oferit o mască cu tuburi nazale, care ar trebui să mă ajute să respir, dar, ca să-mi dea tubul de oxigen, mi-au pus condiția să mă las de fumat „din cauza pericolului de incendiu“, mi-au explicat. Așa că am fost obligată să aleg între doi gentlemen: Tutunul, contele rus, și Oxigenul, lordul britanic. N-a fost o alegere grea. Prin urmare, răsuflu ca o locomotivă cu aburi, iar călătoriile până la toaletă rămân penitența mea de zi cu zi. În schimb, micuței Lóa îi place să meargă acolo, iar mie îmi place să ascult clipocitul muzical și virginal în timp ce face pipi. Ea e sprijinul meu.

Of, bat câmpii. După ce ai trăit un internet întreg de evenimente, o căruță de zile, e greu să le mai deosebești unele de altele. Totul se confundă în curgerea tulbure a timpului. Fie-mi amintesc totul deodată, fie nu-mi amintesc nimic.

Așa, da, apoi a venit criza financiară, durează deja de-un an în țara noastră. Dar totul e relativ, firește. Dóra și asistentele mă asigură că orașul continuă să stea în picioare. Nu sunt semne vizibile ale prăbușirii în Reykjavík, spre deosebire de Berlinul prin care am bântuit de una singură pe vremea când eram o copilă prostituată, la sfârșitul războiului. Și nu știi cum e mai rău: o prăbușire vizibilă sau una ascunsă.

Eu personal am savurat criza. Toată perioada de creștere economică fulminantă am petrecut-o imobilizată la pat, în timp ce în jurul meu lăcomia îmi înfuleca economiile, așa că nu m-am supărat să le văd înghițite de flăcări, mai ales că între timp devenisem mai degrabă indiferentă față de bani. Ne trecem viețile încercând să punem ceva deoparte pentru bătrânețe, apoi vine bătrânețea și orice poftă de lux dispare, cu excepția ambiției de a putea urina întinsă pe

HALLGRÍMUR HELGASON

spate. Nu neg că mi-ar fi plăcut să am bani și să-mi pot cumpăra un neamț tânăr exclusiv pentru plăcerea mea, să-l pun să stea aici lângă mine, pe jumătate dezbrăcat la lumina unei lumânări, și să-mi recite din Schiller, mie, băbăției țintuite la pat, dar după câte se pare în țara noastră au interzis prostituția, drept care n-are niciun rost să mă jelesc. Nu mai am decât câteva săptămâni de trăit, două cartușe de Pall Mall, un laptop și o grenadă de mână, dar nu m-am simțit niciodată mai bine.

FEU DE COLOGNE
2009

Grenada de mână e un model „ou“ de-al lui Hitler pe care l-am dobândit în război. M-a însoțit de-a lungul râurilor și fiordurilor vieții mele, al tuturor căsniciilor mele, la bine și la rău. Iar acum, în sfârșit, ar fi momentul s-o folosesc, asta dacă nu i s-ar fi rupt siguranța cu mulți ani în urmă, într-o zi foarte proastă din viața mea. Oricum, ar fi un mod neplăcut de-a muri, să te arunci cu brațele deschise în furtuna de foc și s-o lași să te decapiteze. Sinceră să fiu, m-am cam atașat de mica mea bombă după atâția ani, da-i-ar Dumnezeu sănătate. Ar fi păcat ca nepoții mei să nu se bucure de ea, într-un castron de argint în dulapul cu obiecte moștenire de familie.

Meine geliebte Handgrenate, pe cât de frumoasă, pe atât de înșelătoare, îți încape tocmai bine în mână și-ți răcorește palma transpirată cu învelișul de fier rece înțesat de pace. Iată lucrul cel mai remarcabil în legătură cu armele: deși aducătoare de neplăceri pentru cei care se-ntâmplă să le stea în cale, deținătorilor le oferă foarte multă alinare. Odată, în urmă cu multe orașe, mi-am uitat oul de aur într-un taxi și, până nu l-am recuperat, după nenumărate telefoane

înnebunite la compania de taximetrie, nu m-am liniștit. Șoferul de taxi a rămas ezitând pe scări, încercând să se dumirească.

— E o grenadă de mână veche, nu?

— Nu, e o bijuterie. Ai auzit vreodată de ouăle imperiale Fabergé?

În orice caz, am ținut-o multă vreme în cutia de bijuterii.

— Ce-i aia? m-a întrebat odată șarmantul meu urs de mare Børing, înainte să plecăm la un bal.

— Parfum: Feu¹ de Cologne.

— Serios? a întrebat marinarul cu gura căscată.

Bărbații au calitățile lor, dar isteți sigur nu sunt.

În plus, mi-a prins mereu bine s-o știu acolo, în poșetă, la sfârșitul serii când vreun idiot insista să mă conducă acasă.

Acum o țin fie pe noptieră, fie între pulpele mele descărnate, îmi clocesc oul de oțel german ca o găină postbelică, în speranța că va ieși din el o vâlvătaie – lucru de care plicticoșenia asta de societate contemporană, complet lipsită de violență, duce o lipsă acută. Oamenilor le-ar face bine să-și piardă acoperișul de deasupra capului sau să-i vadă pe cei dragi împușcați în spate. Mereu mi-a fost greu să relaționez cu oamenii care n-au fost niciodată nevoiți să calce pe cadavre.

Oare dacă aş arunca-o pe jos, ar exploda? Grenadele de mână adoră podelele de piatră, am auzit cândva. Da, sigur c-ar fi minunat să-mi fac ieșirea cu o explozie și să-i las să caute prin praf și moloz în speranța că vor găsi câteva bucăți din trupul meu. Dar înainte de a exploda, permiteți-mi să-mi povestesc viața.

¹ În franceză: „foc“, „flăcări“ (n. red.).

HERRA BJÖRNSSON

1929

M-am născut în toamna anului 1929, într-o șandrama ca o conservă, în Ísafjördur. Și m-am pricopsit cu numele bizar de Herbjörg María, care nu mi s-a potrivit niciodată, și nici numele între ele nu s-au potrivit de fapt. O combinație de ingrediente păgâne și creștine, care s-au amestecat ca apa și uleiul, iar cele două elemente surori continuă să se lupte în mine.

Mama a vrut să-mi pună numele Verbjörg, după mama ei, însă bunica nici n-a vrut să audă. Semăna prea mult cu *verbúð*, „colibă de pescar“ în islandeză, unde, spunea bunica – blestemându-și propria mamă pentru că-i pusese un nume așa de înjositor –, oamenii duceau vieți umede, reci și nefericite. Timp de șaptesprezece sezoane de pescuit, bunica Vera vâslise între insulițele Bjarneyjar și Oddbjarnarsker, iarna, primăvara și toamna, „dar-ar dracii în ei cu ploaia lor pișăcioasă de-au inventat-o în iadul ăla de apă sărată, încă și mai groaznică pe uscat“.

Tata a propus să mă cheme Herbjörg în loc, iar aparent, mama nu l-a urât suficient de mult încât să se opună. Personal, aș fi ales numele străbunicii mele materne, nemai-pomenita Blómeía Efemía Bergsveinsdóttir. A fost singura

femeie din istoria Islandei care a purtat acest nume, asta până în secolul XX când, îngropată fiind sub țărâna insulei de cincizeci de ani deja, s-a ales în sfârșit cu două tize. Una a fost țesătoare și a locuit într-o cocioabă ca vai de lume, iar cealaltă Blómeý, mica mea Blómeý, ne-a părăsit la o vârstă atât de fragedă, dar continuă să trăiască în cele mai dragi locuri ale sufletului meu și mi se arată când și când pe fășia aceea de iarbă care desparte visul de realitate.

Ar trebui să fim botezați pentru moarte, așa cum suntem botezați pentru viață, și să putem alege numele care vrem să ne rămână scris pe piatra de mormânt pentru restul eternității. Îl și văd pe-al meu: *Blómeý Hansdóttir (1929–2009)*.

Pe vremea aceea, nimeni nu avea două prenume. Dar chiar înainte să mă nasc, draga și înzestrata mea mamă a avut o viziune: Fecioara Maria i-a apărut într-o vale de cealaltă parte a fiordului, stând pe o piatră înaltă de peste o sută de metri. Așa am ajuns să port, pe lângă numele meu, și numele ei, și sunt sigură că mi-a adus și ceva lucruri bune. În orice caz, le-am dus pe toate până în acest vârful al existenței mele imobilizate la pat.

Prenumele „María“ îl îmblânzește pe „Herbjörg“, dar mă îndoiesc că au existat două femei mai diferite care să împartă aceeași viață. Una și-a sacrificat despicătura pentru Dumnezeu, în timp ce cealaltă și-a dăruit-o unei armate de bărbați.

Nu mi s-a permis să port patronimul de *dóttir*, deși este dreptul și privilegiul tuturor islandezelor să fie numite „fiică“. Pe mine m-au numit în schimb *son* (fiu). Cei din neamul tatei, presărat și la pupa și la prora cu miniștri

și ambasadori, își clădiseră carierele în străinătate, unde nu se folosește decât numele de familie. Astfel că întreaga familie a fost bătută în cuie de capul aceluiași bărbat, obligată să poarte numele de familie al bunicului Sveinn Björnsson (care ulterior a devenit ambasadorul Islandei în Danemarca și, într-un final, primul nostru președinte). Niciun alt membru al familiei nu a mai reușit să-și facă un nume al său, și de-asta n-am mai reușit să producem nici miniștri, nici președinți. Bunicul a atins culmea, iar rolul copiilor și nepoților săi a fost să o ia șerpuind la vale. E greu să-ți păstrezi vreo ambiție când ești într-o continuă coborâre. Firește însă, la un moment dat, vom ajunge la poale, iar de-acolo singura direcție pentru tribul Björnsson va fi din nou în sus.

Acasă mi se spunea mereu Hera, dar când, la vârsta de șapte ani, împreună cu părinții, mi-am vizitat rudele din partea tatei la Copenhaga, servitoarea lor nu reușea să pronunțe „Hera“, așa că-mi spunea fie Herre (cuvântul danez pentru „domn“), fie Den Lille Herre („Micul Domn“). Unchiul meu Puti s-a amuzat foarte tare pe chestia asta, iar de-atunci înainte nu mi-a mai zis decât „Herra“, echivalentul islandez pentru „domn“. La început am suferit din cauza asta, pentru că, într-adevăr, aduceam puțin cu un băiat, dar așa mi-a rămas numele, iar treptat mi l-am însușit. Și uite-așa, din domnișoară am devenit domn.

Când am revenit în provincialul Reykjavík al anilor '50 după o lungă ședere în străinătate, m-am bucurat de o atenție deosebită, o domnișoară radioasă, dată cu ruj și cu apucături mondene, iar porecla s-a transformat într-un nume de scenă aproape: „Printre invitați s-a numărat și domnișoara

HALLGRÍMUR HELGASON

Herra Björnsson, nepoata președintelui Islandei, care atrage atenția oriunde s-ar afla datorită purtărilor sale dezinvolve și cosmopolite. Herra s-a întors de puțin timp acasă în Islanda după o lungă ședere la New York și în America de Sud. “Ingratul nume a devenit brusc de bun augur.